

i den Retning og om at anlægge Proses; men dernæst vil Resultatet ingenlunde føre til, at de faae, hvad man ventet. Den ærede Ordfører for Mindretallet (Hasle) hentydede til, at der kunde være Huusmænd, der tidligere havde haft to Aker, som de havde holdt paa disse Udmarksjorder. Jeg har i min Børnsdom tumlet mig paa en stor Deel af dem, jeg kjender ikke saa lidt til dem, muligens har jeg selv vogtet Kreaturer paa dem. Det er vel muligt, at hidtil har en Enkelt haft ikke liden eller dog en noget større Fordeel af dem, end man troer; men det beroer paa, at hidtil, under den ubestemte Brugsret, har en Enkelt kunnet tilegne sig en Deel mere deraf, end han vil faae, naar der skal foregaae en Fordeling mellem samtlige Huusmænd; thi saa vil det, Enhver faaer, blive saa overordentlig lidt, at man slet ikke kan maale det efter eller derved drage nogen Slutning fra, hvad en Enkelt hidtil har haft. Jeg skal gjøre Dhr. opmærksomme paa, af hvilken Vesskaffenhed en stor Deel af Huusmandsbefolkningen paa Bornholm er. For en stor Deel ere de Beboere af Fiskerleier, og de ere saaledes i Almindelighed henviste til andet Erhverv og deeltage ikke nu i nogen særdeles Grad i Benyttelsen af Udmarksjorderne, saalænge der alene er Spørgsmaal deraf. Naar det derimod kommer til en Udskiftning af dem, ville de alle gjøre deres Ret gjældende, og der vil altsaa, hvor der hidtil kun var 3—4 Huusmænd, hvis Huse laa gunstigt for en særlig Benyttelse af disse Jorder, nu komme 100 Huusmænd, som ville faae smaa og lidet bethynde Lodder, hvorved de Intet ville vinde. Der kan enkelte Steder være Stykker af Udmarkerne, der hensigtsmæssigen kunne benyttes til Hingrivning, der kan ogsaa være enkelte Punkter, hvor der kan være nogenlunde god Græsning, ligesom der ogsaa findes en Deel Strandmarker, der høre til det dyrkede Areal; men der er en stor Deel af Areal, der ikke egner sig til at benyttes paa nogen af disse Maader, og naar dette nu bliver udfyldt mellem det langt større Antal Huusmænd, som ville have Ret til det, medens det tidligere kun benyttedes af Enkelte, saa vil den større Nytte, som disse Enkelte tidligere have haft deraf, falde bort, og de ville Alle

kun faae en forsvindende Nytte deraf, hvilket er et overordentlig ugunstigt Resultat.)

Naar der endelig er henvist til private Overeenskomster, er der allerede gjort opmærksom paa, at der foreløbig slet ingen Overeenskomster foreligger; thi de Erklæringer, der ere afgivne, indeholde kun, at de Delegerede eller Fleertallet af dem, hvilke atter ere valgte af et Fleertal af Befolkningen, have været enige om, at Sagen blev afgjort saaledes, som Lovudkastet foreskriver. Men der kan blandt de Delegerede have været et Mindretal, som ikke har villet gaae ind derpaa, og der kan ligeledes have været et saadant Mindretal blandt dem, der have valgt dem; thi Valget af de Delegerede er kun foregaaet og har jo ogsaa blot kunnet foregaae, for at man kunde faae en Udtalelse af en Stemning, og der fandtes ingen Bestemmelse, hvorefter man kunde paalægge de bornholmske Hartkornseiere at vælge Delegerede til at afgive bindende Erklæringer med Hensyn til de Enkeltes Ejendomme. Man vil altsaa slet ikke have nogen Overeenskomst eller noget sikkert Grundlag for en saadan, og man maa huske paa, at man i saadanne Tilfælde er lide stedt med Hensyn til Overeenskomster, selv om man har 97, der sige Ja, naar der dog er 3, der gjøre Vanskeligheder. Jeg troer derfor, at det er i højeste Grad usikkert for den bornholmske Befolkning, navnlig Huusmandsbefolkningen, at Sagen bliver ordnet paa denne Maade. Der vil vel heller ikke ad denne Vej fremkomme noget stort økonomisk Udbytte for hver enkelt Huusmand; men, hvordan man end behandler Sagen, kan dette ikke ventes. Der vil imidlertid for det Første fremkomme det overordentlig helbige, beroligende og velgjørende Resultat, at Huusmændene see, at de have faaet Noget. Saaledes som Stemningen om denne Sag er paa Bornholm, er det meget vigtigt, at Huusmanden seer, at han har faaet Ret, og at den Gjenstand, hvorom der har været Strid, bliver tillagt ham og Hartkornbrugeren i Forening. Gjenstanden i og for sig er ikke meget bethydelig; nogle Rigsdaler om Aaret troer jeg saaledes ikke, Huusmanden nogensinde vil faae af sin Andeel, han vil kun faae nogle enkelte Rigsdaler eengang for alle som Kapital. Derimod vil der om nogen Tid fremkomme Noget,